

پژوهش در آموزش شیمی

مقالات منتشر شده در چهارمین همایش ملی آموزش شیمی ایران

<http://chemedu.cfu.ac.ir>

مطالعه کیفی فرآیند بی‌انگیزگی تحصیلی با استفاده از شیوه نظریه داده بنیاد

(مورد مطالعه: دانشجو معلمان علوم پایه)

داود قاسم زاده^۱، صمد حسینی صدر^{۲*}

^۱ دکترای جامعه‌شناسی، دانشگاه تبریز، آذربایجان شرقی، ایران

^۲ استادیار شیمی گروه علوم پایه، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

[*s.hosseinisadr@gmail.com](mailto:s.hosseinisadr@gmail.com)

چکیده:

یکی از مسائلی که نظام آموزش عالی با آن مواجه هست، بی‌انگیزگی تحصیلی دانشجویان می‌باشد که عملکرد تحصیلی را تحت تاثیر قرار می‌دهد تا جایی که به دغدغه بسیاری از پژوهشگران و محققان و سیاست‌گذاران نظام آموزشی تبدیل شده است. بنابراین، هدف پژوهش حاضر مطالعه علل بی‌انگیزگی تحصیلی در بین دانشجو معلمان علوم پایه می‌باشد. در پژوهش حاضر از رویکرد نظریه داده بنیاد که یک شیوه پژوهش کیفی است، بهره گرفته شده است و با ۲۰ نفر از دانشجو معلمان پردیس علامه امینی تبریز به روش نمونه-گیری هدفمند مصاحبه عمیق صورت گرفته است. تحلیل داده‌ها براساس کدگذاری باز، محوری و گزینشی انجام شده است. یافته‌ها نشان داد که از نظر دانشجویان هشت مقوله محوری عدم تنوع در شیوه‌های تدریس، فراگیری سبک زندگی تکنولوژی محور، نامطلوبیت کیفیت خدمات دانشگاهی، گرایش به ارزش‌های مادی، تضمین آینده شغلی، ضعف سرمایه اجتماعی دانشگاهی، نبود بالندگی دانشجویی، کم توجهی یا بی‌توجهی به زیرساخت‌های بالندگی دانشگاه فرآیند بی‌انگیزگی تحصیلی دانشجو معلمان را تفسیر می‌کنند.

کلیدواژه‌ها: بی‌انگیزگی تحصیلی، سبک زندگی فناوری محور، تضمین آینده شغلی، ضعف سرمایه

اجتماعی دانشگاهی.

مقدمه

آموزش و پرورش هر کشوری، نقش سازنده و اصلی در رشد و پرورش استعدادهای بالقوه افراد دارد. یکی از عواملی که به جهت تاثیرات جدی در پیشرفت و موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان مورد توجه پژوهشگران و صاحب نظران حوزه آموزش و پرورش قرار گرفته است، انگیزه تحصیلی است (نظامی و همکاران، ۱۳۹۹: ۷۷). به همین دلیل، انگیزش تحصیلی از سوی اندیشمندان مختلف حوزه تعلیم و تربیت و روان‌شناسی مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. انگیزه یکی از اساسی‌ترین مفاهیم روانشناختی در آموزش و از مهم‌ترین مسایل تاثیرگذار بر پیشرفت تحصیلی است. انگیزش، نیرویی است که به رفتار انرژی و برای رسیدن به هدف جهت می‌دهد (معماریان و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۲۲). با وجود انگیزه برای یادگیری، ارتباط تسهیل می‌شود، بسیاری از مشکلات روانشناختی کاهش می‌یابد و خلاقیت و یادگیری نمود می‌یابد. شواهد نشان می‌دهد انگیزه تحصیلی با برآیندهای آموزشی مختلف نظیر کنجکاوی، تلاش و کوشش، یادگیری و عملکرد بهتر مرتبط است (ناصر، ۱۳۹۶: ۲۸). با دقت در مطالعات و پژوهش‌های گذشته مشخص می‌شود که انگیزه تحصیلی با عملکرد تحصیلی (ایزدی و همکاران، ۱۳۹۳)، انگیزه تحصیلی با سبک‌های یادگیری (خداوند و همکاران، ۱۳۹۳)، انگیزه تحصیلی با امید به آینده و عزت نفس و کیفیت آموزشی (مولوی و همکاران، ۱۳۸۶) ارتباط دارد. مشاهدات سیستماتیک در کلاس‌های دروس مختلف و همچنین نتایج برخی از مطالعات حکایت از این دارد که انگیزه تحصیلی دانش‌جو معلمان علوم پایه کاهش یافته است و عوامل متعددی هم بر این امر تاثیرگذار می‌باشد. پژوهش‌های قبلی در ارتباط با انگیزه تحصیلی بیشتر با رویکرد کمی انجام شده است و به همین دلیل ضرورت دارد که با استفاده از رویکرد کیفی و شیوه نظریه داده بنیاد به مطالعه فرآیند انگیزه تحصیلی دانشجو معلمان پرداخته شود تا زوایای مختلف این مفهوم از زبان مشارکت کنندگان مطالعه شود.

به طور کلی عوامل متغیر متعددی شامل عوامل شخصی (مانند مشکلات مالی، استرس، مسئولیت‌های فردی، تلقین والدین، اطرافیان و دوستان، نگرانی از عدم موفقیت و نبود اهداف شغلی) و عوامل سیستماتیک (مانند عدم موفقیت درسی، آموزشی و اداری) در کاهش انگیزه موثر هستند (فیضاکیران و همکار، ۲۰۲۰: ۷۰؛ گوندوز و همکار، ۲۰۲۰: ۱۲). نتیجه آن که بین انگیزه با پیشرفت یا فرسودگی تحصیلی ارتباط وجود دارد (حسین آبادی و همکاران، ۱۳۹۶: ۶؛ آزاد و همکاران، ۱۳۹۷: ۳۶ و پوزتایی و همکاران، ۲۰۱۹: ۱). بنابراین، این پژوهش به دنبال مطالعه کیفی فرآیند بی‌انگیزگی تحصیلی با استفاده از شیوه نظریه داده بنیاد می‌باشد.

روش پژوهش

روش پژوهش، رویکرد کیفی و شیوه داده بنیاد^۱ می‌باشد. پژوهش کیفی یک رویکرد طبیعت‌گرایانه است که در پی درک پدیده مورد مطالعه در همان زمینه و محیط خاص از قبیل محیط جهان

^۱ . Grounded Theory

واقعی است (دانش و همکاران، ۱۳۹۱:۱۳۱). شیوه داده بنیاد یکی از روش های رویکرد کیفی می باشد. این روش هنگامی مناسب است که نظریه ای برای تبیین یک فرآیند وجود نداشته باشد. ممکن است در پیشینه مدل هایی ارائه شده باشد اما بر مبنای نمونه ها و جمعیت هایی غیر از جمعیت و نمونه مدنظر پژوهشگر کیفی ایجاد و آزمون شده باشند. همچنین ممکن است نظریه های موجود ناقص باشند چرا که به متغیرهای بالقوه ارزشمند مدنظر پژوهشگر نپرداخته اند (کرسول، ۱۳۹۶: ۹۰). مشارکت کنندگان پژوهش حاضر ۲۰ نفر از دانشجو معلمان علوم پایه پردیس علامه امینی می باشد. در این پژوهش از روش نظام مند استراوس و کوربین که شیوه ای سیستماتیک برای تحلیل داده ها دارند، استفاده شده است. برای اینکه الگوی پارادایمی به صورت مستقیم از داده های استخراج می شود که در جریان پژوهش به صورت منظم و گام به گام گردآوری و تحلیل شده اند. در این پژوهش بعد از انجام مصاحبه ها، اطلاعات مصاحبه های ضبط شده پیاده شده و با استفاده از شیوه اشتراوس و کوربین در سه مرحله کدگذاری باز^۱، محوری^۲ و گزینشی^۳ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در کدگذاری باز، متن مصاحبه به صورت سطر به سطر استخراج و به صورت کدهایی ثبت می شوند. کدگذاری باز روند خرد کردن، مقایسه کردن، مفهوم پردازی و مقوله بندی کردن است. در کدگذاری محوری کدهای استخراج شده در کدگذاری باز، حول محور مشترکی قرار خواهند گرفت. سرانجام در کدگذاری گزینشی متغیر اصلی پژوهش مشخص می شود که از تکرار زیاد مولفه یا متغیر حاصل می شود.

یافته های پژوهش

در پژوهش حاضر، مصاحبه های آغازین جمله به جمله خوانده شد و پس از کدگذاری جملات، مقولات آغازین پدیدار گردید. با تحلیل خط به خط و با استفاده از رویه طرح پرسش، مقایسه و مراجعه مکرر به داده ها، داده های خام به مفاهیم تبدیل گردید.

عدم تنوع در شیوه های تدریس

برخی از دانشجو معلمان در پاسخ به شرایط علی تاثیر گذار بر بی انگیزگی تحصیلی به مفاهیمی نظیر روش های تدریس سنتی، کاربردی نبودن برخی دروس، کم توجهی به سرفصل های واحدهای یادگیری اشاره کردند که در مقوله عدم تنوع در شیوه های تدریس طبقه بندی شده است.

دانشجوی رشته زیست شناسی در این خصوص بیان می کند:

«یکی از عواملی که به نظرم می تواند تاثیر گذار باشد، تدریس استاد هست. اگر استاد خوب تدریس کند، می تواند در دانشجو رغبت ایجاد کند. مثلاً ما استاد داشتیم که بار علمی زیادی داشت ولی اصلاً تدریس خوبی نداشت».

¹ . Open Coding

² . Axial Coding

³ . Selective Coding

دانشجوی رشته آموزش فیزیک نحوه تدریس را به عنوان عامل بی‌انگیزی در دانشجو معلمان می‌داند و می‌گوید:

«تدریس سنتی در دنیای امروز با این همه پیشرفت های فناوری اطلاعات و ارتباطات نمی‌تونه جوابگو باشه. وقتی سر کلاس با روش‌های سنتی مواجه می‌شویم دیگر انگیزه‌ای نمی‌مونه».

فراگیری سبک زندگی تکنولوژی محور

برخی از دانشجومعلم‌ان موبایل و استفاده زیاد از شبکه های اجتماعی را یکی از مهمترین دلایل بی‌انگیزی دانشجویان به مطالعه و تحصیل ذکر کرده‌اند. در این خصوص دانشجویان به مفاهیمی نظیر مطالعه مطالب در شبکه های اجتماعی، چت در فضای مجازی، جستجوی مطالب در کانال های مجازی اشاره کردند.

دانشجوی رشته آموزش شیمی چنین اظهار داشت:

«الان بیشتر وقت خود را من و دوستانم با موبایل و فضای مجازی می‌گذرونیم. روزی هفت تا هشت ساعت در این شبکه ها هستیم. واقعیت اینه که موبایل بیشتر از مطالعه جذابیت داره»

نامطلوبیت کیفیت خدمات دانشگاهی

برخی از دانشجویان شرایط زمینه ای موثر در بی‌انگیزی تحصیلی را در دانشجو معلمان با مفاهیمی نظیر جو محیطی دانشگاه، نبود فضای کافی برای مطالعه، کمبود فضای کتابخانه ای، پایین بودن امکانات دانشگاهی، محیط آموزشی نامناسب، اینترنت ضعیف ذکر می‌کردند که در مقوله ضعف کیفیت خدمات دانشگاهی طبقه بندی شده است.

دانشجوی رشته فیزیک اظهار داشت:

«بعض وقتا هم که می‌خوام مطالعه کنم، جای مناسبی پیدا نمی‌کنم. قرائتخانه یه جایی هست که همش سر و صداست. کتابخانه واقعا کوچکه و کتابای جدیدی نداره. دسترسی به کتاب های جدید به نظرم خیلی مهمه».

گرایش به ارزش های مادی

برخی از دانشجومعلم‌ان شرایط زمینه ای موثر بر بی‌انگیزی تحصیلی را در گرایش به ارزش های مادی در بین دانشجویان می‌دانستند و به مفاهیمی نظیر کار در بازار، فکر پول، پولداری، دست و پا کردن شغل دوم، اهمیت معیشت، بی‌توجهی به شغل معلمی اشاره می‌کردند.

دانشجوی رشته آموزش ریاضی اظهار می‌کرد:

«والا خیلی از استادان ما هم توصیه میکنن که از همین الان به فکر پول درآوردن و شغل دوم باشین. چون با معلمی نمی‌تونید به جایی برسید و پولدار بشید».

تضمین آینده شغلی

برخی از دانشجومعلم‌ان تضمین آینده شغلی را از شرایط مداخله گر بر بی انگیزگی تحصیلی عنوان کردند و بر این باور بودند که با وجود تضمین شغلی به تدریج از انگیزه و علاقه دانشجو به مطالعه کاسته می‌شود.

دانشجوی رشته آموزش فیزیک در این خصوص اظهار می‌کرد:

«به نظر من چون دانشجویها از کار خود مطمئن هستند به همین خاطر درس نمی‌خوانند. دیگری فکری به شغل و جستجوی شغل ندارند».

دانشجوی آموزش ریاضی چنین می‌گفت:

«دانشجوها در دانشگاه‌های دیگر به امید اینکه در آینده شغلی بیابند بایستی عملکرد تحصیلی خود را بسط دهند و پیوسته آموزش و پژوهش خود را توسعه بدهند».

ضعف سرمایه اجتماعی دانشگاهی

برخی از دانشجویان تعامل با دانشگاه‌های دیگر را عامل اصلی انگیزه می‌دانند در حالی که به باور آنها، دانشگاه محل تحصیل شان تعاملات و ارتباطات خوبی با سایر دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی ندارد و همین موضوع را از شرایط مداخله گر بر بی انگیزگی تحصیلی می‌دانند.

دانشجوی رشته آموزش شیمی در این خصوص اظهار می‌دارد:

«به نظر من یکی از عوامل تاثیرگذار بر بی انگیزگی تحصیلی دانشجو معلم‌ان عدم ارتباط دانشگاه ما با سایر دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی می‌باشد».

نبود بالندگی دانشجویی

یکی از پیامدهای بی انگیزگی تحصیلی در بین دانشجومعلم‌ان نبود بالندگی می‌باشد. مشارکت کنندگان پژوهش حاضر به نبود مهارت ارتباطی، ضعف مهارت‌های آموزشی و پژوهشی، مشکل در تصمیم‌گیری و حل مساله اشاره کردند.

دانشجوی رشته آموزش زیست چنین اظهار داشت:

«از پیامدهای بی انگیزگی تحصیلی می‌توان ضعف ارتباطی بین دانشجویان و بی حوصلگی و ناامیدی در بین دانشجویان اشاره کرد»

دانشجوی آموزش ریاضی هم چنین گفت:

«این بی انگیزگی خودش را در زمینه تحصیلی و آموزشی و پژوهشی هم نشون میده به نحوی که بعد از چند ترم حتی حوصله درس خواندن و پژوهش کردن هم برای ما اولویت نداره»

توجه به زیرساخت‌های بالندگی دانشگاه

یکی از راهکارهای دانشجو معلم‌ان برای جلوگیری از بی انگیزگی تحصیلی، ایجاد محیط بالنده در دانشگاه بود. آنها با مفاهیمی نظیر تقویت خلاقیت و پویایی، ارج نهادن به پژوهش، توجه به عملکرد آموزشی دانشجویان، توجه به مبادی تربیتی، فعالیت‌های فوق برنامه، اهمیت دادن به کارهای فرهنگی اشاره کردند.

دانشجوی رشته آموزش شیمی می‌گفت:

«به نظرم تو دانشگاه باید به کارهای پژوهشی و علمی بیشتر اهمیت بدن. از پاداش های مادی تا معنوی باید به دانشجویان پژوهشگر ارائه بدهند».

دانشجوی رشته آموزش فیزیک چنین می گفت:

«تو دانشگاه، فعالیت های فوق برنامه هم هست که اهمیت دادن به آنها می تواند موجب انگیزه تحصیلی را به وجود بیاورد».

بحث و نتیجه گیری

هدف اصلی پژوهش حاضر مطالعه مطالعه کیفی فرآیند بی انگیزگی تحصیلی با استفاده از شیوه نظریه داده بنیاد می باشد. مشارکت کنندگان پژوهش حاضر علت اصلی بی انگیزگی تحصیلی در بین دانشجو معلمان را نبود تنوع در شیوه های تدریس استادان می دانستند. از اظهارات دانشجو معلمان چنین برداشت می شد که عدم پایداری استادان به شیوه های تدریس نوین موجبات بی انگیزگی آنها را فراهم ساخته است.

یکی دیگر از علت های اصلی در بی انگیزگی تحصیلی درگیری دانشجویان با فناوری های نوین نظیر موبایل و فرآورده های آنها مانند شبکه های اجتماعی است که به لحاظ تنوع و جذابیت اوقات زیادی از دانشجویان را به خود اختصاص می دهد. از تحلیل مصاحبه های مشارکت کنندگان چنین برآورد می شود که فراگیری سبک زندگی فناوری محور به رقیب جدی و بلامنازع مطالعه دانشجویان تبدیل شده است و واقعیت این است که این امر بیش از هر موضوع دیگری چه به لحاظ سرگرمی، گفتگو و چه به لحاظ کسب و کار و حرفه برای دانشجویان جذابیت و کاربرد دارد.

از نظر دانشجو معلمان شرایط زمینه ای موثر بر بی انگیزگی تحصیلی مقوله های نامطلوبیت کیفیت خدمات دانشگاهی و گرایش به ارزش های مادی می باشد. به باور بسیاری از دانشجو معلمان، خدمات دانشگاهی نظیر دسترسی به اینترنت، کتابخانه، محیط آموزشی نامناسب، قرائتخانه نامطلوب زمینه ساز انگیزه پایین در بین دانشجو معلمان می باشد آنها همچنین بر این نظر بودند که ارزش های مادی جایگزین ارزش تحصیل و مطالعه شده است. دانشجویان با ارزش مطالعه و تحصیل وارد دانشگاه می شوند ولی در طول تحصیل با ارزش های مادی نظیر پول درآوردن، قانع نبودن به حقوق معلمی و به فکر شغل دوم بودن جایگزین آنها می شود. واقعیت این است که محیط و جو دانشگاه تاثیر زیادی بر روحیه و نشاط دانشجویان و در نهایت انگیزه آنها برای موفقیت تحصیلی دارد در پژوهش صالحی و همکاران (۱۳۹۸) و آرمانی و همکاران (۱۳۹۸) بر کیفیت زیرساخت های دانشگاه و جو محیطی آن تاکید شده است. در هر حال، کیفیت خدمات دانشگاهی چه به لحاظ کالبدی و فیزیکی و وضعیت ساختمان های آموزشی و خوابگاهی و چه به لحاظ وضعیت فناورانه نظیر دسترسی به اینترنت، دسترسی به پایگاه های علمی معتبر و کتابخانه مجهز در ایجاد انگیزه کافی برای دانشجو معلمان موثر می باشد. با تحلیل اظهارات مشارکت کنندگان این پژوهش مشخص می شود که پردیس علامه امینی هم به لحاظ ساختاری و کالبدی و هم به لحاظ کیفیت خدمات دانشگاهی با نارسایی های جدی مواجه می باشد و همین امر موجب شده است که دانشجویان بعد از حضور در

این فضا، انگیزه خود را از دست می دهند و این بی انگیزگی خود را در نمودهای واقعی نظیر غیبت از سرکلاس درس، عدم مشارکت در فعالیت های علمی و پژوهشی، فعالیت در بیرون از فضای دانشگاهی نشان می دهد.

متغیرهای مداخله گر در بی انگیزگی تحصیل از نظر دانشجومعلمای مقوله های تضمین آینده شغلی و ضعف سرمایه اجتماعی دانشگاهی می باشد. بسیاری از دانشجویان براین باور بودند که با توجه به تضمین شغلی شان در سیستم آموزش و پرورش، اهمال کاری تحصیلی در بین دانشجومعلمای زیاد می شود. هر چند به هنگام ورود به دانشگاه انگیزه زیادی دارند ولی در طول دوره تحصیلی این انگیزه کاهش پیدا می کند حتی در بعضی مواقع افت تحصیلی را تجربه می کنند. تعاملات ناقص بین نهادی از دیگر عوامل مداخله گر در بی انگیزگی تحصیلی بود. به نظر می رسد که دنیای امروز و به خصوص مراکز علمی به بسط اجتماعات علمی بین نهادی نیاز دارد و این امر موجب تحریک انگیزه تحصیلی و در نهایت عملکرد تحصیلی دانشجویان هم بهبود پیدا می کند. در برخی از پژوهش ها آینده شغلی و هویت حرفه ای از عوامل تاثیرگذار بر انگیزه تحصیلی دانشجویان می باشد ولی در پژوهش حاضر برخی از مشارکت کنندگان تضمین شغلی را از موانع جدی برای انگیزه تحصیلی می دانستند.

مشارکت کنندگان پژوهش حاضر، نبود بالندگی دانشجویی را از پیامدهای بی انگیزگی تحصیلی دانشجومعلمای می دانستند. آنها بر این باور بودند که عدم انگیزه و علاقه به تحصیل، عملکرد تحصیلی را در ابعاد مختلف آموزشی، پژوهشی و حتی فعالیت های فوق برنامه تحت تاثیر قرار می دهد. راهکارهایی که مشارکت کنندگان پژوهش حاضر در رابطه با بی انگیزگی تحصیلی در پردیس علامه امینی بیان داشتند، مقوله توجه به زیرساخت های بالندگی دانشگاهی در پردیس ها بود. رضایی راد و همکاران [۱۶] در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که عملکرد تحصیلی بر انگیزه دانشجومعلمای موثر می باشد.

منابع

- آزاد، یاسر، و فرح بخش، کیومرث، و شفیع آبادی، عبدالله، و ربیعی، محمد، و سلیمی، حسین (۱۳۹۷). نقش مهارت انتخاب شغل در انگیزه تحصیلی دانشجویان دانشگاه شهرکرد. **فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان درمانی دانشگاه علامه طباطبایی**، سال نهم، شماره ۳۶، صص ۵۱-۷۶.
- ایزدی، صمد، و جویباری، لیلا، و بهنام پور، ناصر، و تقوی، احمد، و بیگی، فریبا (۱۳۹۳). ارتباط انگیزه تحصیلی و برخی عوامل مرتبط با آن در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گلستان. راهبردهای توسعه در آموزش پزشکی، ۲۱(۲)، ۴۴-۵۰.
- حسین آبادی فراهانی، محمد جواد، و کثیرلو، لیلا، و اینانلو، فرهاد (۱۳۹۶). ارتباط بین انگیزه پیشرفت و فرسودگی تحصیلی در دانشجویان پرستاری: یک مطالعه توصیفی - همبستگی. **نشریه آموزش پرستاری**، دوره ۶، شماره ۵.

خدابنده، صدیقه، و درتاج، فریبرز، و اسدزاده، حسن، و فلسفی‌نژاد، محمدرضا، و ابراهیمی‌قوام، صغری (۱۳۹۳). نقش سبک‌های یادگیری در تبیین انگیزه پیشرفت و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان پسر، دو فصلنامه راهبردهای شناختی در یادگیری، سال دوم، شماره سوم، صص ۳۹-۴۲.

رضایی‌راد، مجتبی؛ ساداتی مطلق، سیده لیلا (۱۳۹۶). مقایسه انگیزه پیشرفت، اعتمادبه‌نفس، احساس تعلق به مدرسه و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان مدارس دولتی، نمونه دولتی، هوشمند و تیزهوشان. پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، سال چهاردهم، دوره دوم، شماره ۲۸ (پیاپی ۵۵) زمستان ۱۳۹۶ صفحات ۶۷-۷۴.

دانش، پروانه، و ملکی، امیر، و نیازی، زهره (۱۳۹۱). نظریه زمینه‌ای درباره علل اعتیاد زنان معتاد زندانی در زندان مرکزی اصفهان، فصلنامه مطالعات توسعه اجتماعی-فرهنگی، دوره اول، شماره ۴، صص ۱۲۵-۱۴۵.

کرسول، جان (۱۳۹۶). پویای کیفی و طرح پژوهش، مترجم حسن دانایی‌فرد و حسین کاظمی، تهران، انتشارات صفار.

معماریان، آدین دخت، و عابدی، احمد، و شوشتری، مژگان، و علی‌پور، احمد (۱۳۹۴). اثربخشی مداخلات پند بعدی شناختی-رفتاری مارتین بر انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه سوم راهنمایی، رویکردهای نوین آموزشی، سال دهم، شماره ۱، صص ۱۲۱-۱۴۲.

مولوی، پرویز، و رستمی، خلیل، و فدایی‌نائینی، علیرضا، و محمدنیا، حسین، و رسول‌زاده، بهزاد (۱۳۸۶). بررسی عوامل موثر در کاهش انگیزه تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اردبیل. **مجله سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران**، دوره ۲۵، شماره ۱، صص ۵۳-۵۸.

ناصری‌لادن، و مردانیان‌دهکردی، لیلا، و ناصح، حامد (۱۳۹۶). بررسی انگیزه تحصیلی و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، **مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی**، یزد، ۱۲(۱)، ۲۷-۳۹.

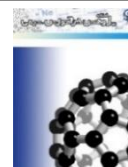
نظامی، مینا، و نقش، زهرا، و حجازی، الهه (۱۳۹۹). تحلیل چند سطحی رابطه انگیزش تحصیلی، ادراک دانش‌آموزان از جو مدرسه و احساس کارآمدی و رضایت شغلی معلمان. فصلنامه نوآور یهای آموزشی، سال بیستم بهار ۱۴۰۰ شماره ۷۷.

Faiza K., Arshad J. (2020). Students' perceptions of factors for academic failure in pre-clinical years of a medical school. *J. Pak. Med. Assoc.*, 70(5), 803-808.

Gunduz, M., & Karaman, S. (2020). Open education faculty and distance education students' dropout reasons: The case of a Turkish State University. *Open Praxis*, 12(1), 7.

Pusztai, G., Fenyes, H., Szigeti, F. & Pallay, K. (2019). Dropped-out Students and the Decision to Drop-out in Hungary. *Central European Journal of Educational Research*, 1(1), 31 – 40.

**A qualitative study of the process of academic demotivation
using the method of foundational data theory
(case of study: student teachers of basic sciences)**

Davod Ghasemzadeh¹, Samad Hosseini Sadr^{2*}

¹ *PhD in Sociology, Tabriz University, Iran*

² *Assistant Professor of Chemistry, Department of Basic Sciences,
Farhangian University, Tehran, Iran*

Abstract

One of the problems that the higher education system is facing is the lack of academic motivation of students, which affects the academic performance to the extent that it has become the concern of many researchers and researchers and policy makers of the educational system. Therefore, the aim of the current research is to study the causes of academic demotivation among student teachers of basic sciences. In the current research, the foundational data theory approach, which is a qualitative research method, has been used, and in-depth interviews have been conducted with 20 student teachers of Allameh Amini Campus in Tabriz using a targeted sampling method. Data analysis was done based on open, axial and selective coding. The findings showed that according to the students, there are eight main categories: lack of diversity in teaching methods, learning of technology-oriented lifestyle, undesired quality of academic services, tendency towards material values, securing the future of employment, weakness of academic social capital, lack of student growth and Lack of attention or inattention to the infrastructure of the university which cause the process of student teachers' academic demotivation.

Keywords: Lack of academic motivation, Technology-oriented lifestyle, Job security, Weakness of academic social capital.

*Corresponding Author: (✉ s.hosseinisadr@cfu.ac.ir)